

FELELŐS SZERKESZTŐ: REINER FERENCZ ÉS DR. BERÉNYI PÁL.

Előfizetési ára:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASARNAP.

Évenként 20 iv zenemelléklettel.

Egyes szám ára 20 krajczár, zenemelléklettel 30 krajczár.

Szerkesztőség: Sas-utca 15. sz.

Kiadóhivatal: Gránitos-utca 6. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: SZANTÓ KÁLMÁN: «A porban született.» — DR. BERÉNYI PÁL: *Bíró Eötvös József.*ZENE: J.: *Olasz staggione a népszínházban.*KÉPZŐMŰVÉSZET: TELEGDY LÁSZLÓ: *Asországos kiállítás műcsarnoka.*TÁRCSA: ÁBRÁNYI EMIL: *Hugó Viktor.*

ZENÉ SZETI HÍREK. — SZÍNHÁZI HÍREK.

A PORBAN SZÜLETETT.

(Regény két kötetben. Irta Beniczky-Bajza Lenke. Budapest 1885. Révai Testvérek. Ára 2 frt.)

A MINAP hosszú levelet kaptam egy barátomtól. A hosszú levél tartalma egy meglehetősen közönséges történet volt, mely azonban a vidéki kis város chronique scandaleuse-ében úgy látszik előkelő helyet foglalt el, s kis barátommet legalább egész izgatottságba hozta. A kuszált sorok, melyekben levele írva volt, a majd minden sorban előforduló két-háromszor aláhúzott szavak ezt bizonyították. Lélekzethez alig jutott írás közben. Egy-egy szó akárhányszor el volt mosódva s én egy-egy hosszan elrántott vonáson törhettem fejemet, hogy mit akar kifejezni. Mikor belefáradt ez írásba, vagy valamely szerinte kiemelkedő mozzanathoz jutott el, pontot tett föl. Volt-e helye a pontnak vagy sem, azzal nem törődött. Néhelyütt részletekbe bocsátkozott, de csakhamar megbánni látszott egy helyt időzését s minden átmenet nélkül új részletre szökött. Szóval a kis skandalum egészen kivette sodrából az én különben meglehetősen higgadtan gondolkozó barátommet.

Es magam már rég elfeledtem az egészet, csak midőn Bajza Lenke fent címzett regényét elolvastam, jutott ismét az eszembe. A hasonlatosság a költő között nagyon is közelfekvő s nagyon is feltűnő volt. Nem mintha ugyanazt a történetet beszélték volna el, de ugyanazon módon

tevék azt. Bajza Lenke egy pillanatra sem tagadhatná el nőiró-voltát; az asszonyok közös jellemző vonásaik oly élesen vannak benne impregnálva, hogy ő egy pillanatra sem rejtőzhetnék nem egy kollégája hasonlatára a férfi-álnév burka alá. Nem is szándékozik, s mi nem hibául róvtuk ezt föl, egyszerűen mint oly tényt konstatáltuk, mely még egy regényében sem jutott oly élénk kifejezésre, mint a mostaniban, melynek tárgyát különben, úgy látszik, kiválóan látszik kegyelni Bajza Lenke. Már nem először dolgozza fel. A kik emlékeznek tavalyi egyik regényére, — mert Bajza Lenke fáradatlan buzgalommal írja egyik művét a másik után, — *Rúthra*, azok ismerőst fognak találni a mostaniban is, s a kik szívesen olvasták azt, szívesen fogják venni ezt is.

Rúthnak tárgya: mint emelkedik fel egy névtelen koldusgyermek a társadalmi rang legmagasabb fokára s ugyanez *A porban született*-é is, azzal a különbséggel, hogy míg ott a nő viszi véghez ezt a herculesi munkát, itt a férfi a hős. Egyéb aggređientiaik mellett pedig különösen a szépség s a külalak hódító volta ama bűvös erő itt is, melylyel hősei minden akadályt le tudnak győzni. Rúthnál föl sem tűnt, itt már nem egészen természetesnek találjuk s szintén a nő egyik jellemző vonásául számítjuk.

Eme regényének különben némi mélyebb philosophiai alapot is igyekezett teremteni az író, a mennyiben egy most igen elterjedt, de azért nem kevésbé helyes és igaz természeti törvény alkalmazását vette célul: az öröklődés törvényét, még pedig nem is a szellemi tulajdonok problematikus öröklődését, hanem az anyag, a test és vér öröklődését, melynek naponkinti példáját a legcsekélyebb és legmagasabb fejlettségű állaton többé-kevésbé tapasztalhatjuk. A megkérdelhetetlen nemezis karját látjuk működni a regényben, mely vasszigorral abban tüntet, a miben vétkeztünk, apák vétkét fiúkon, családok bűnét családokon torolja meg kegyelem nélkül, engesztelhetetlenül.

Ez az első, — s ki tudja, talán az egyetlen, — mit e regényen megdicsérhetünk, a jól megválasztott alap s ez alapon egy bizonyos pontig jól kompo-

nált mese és cselekvény, mely — s ezt előre bocsátjuk szintén — érdekesen van megkezdve s érdekesen tovább fejlesztve végig. Megkísértjük vázát adni a mesének, noha érdekességéből csak keveset fogunk visszaadhatni.

Márió egy elzúllott grófnak s pórszármaszású kedvesének fia, kit a haldokló anyja egy kolostor falai közt szült meg. A csecsemőről a fejedelem-asszony gondoskodott, együtt nevelteté a fiatal előkelő növendék-lányokkal, kiket oda a kolostorba küldtek kiképezni. Szerelmi viszony — természetesen — kikerülhetetlen. A gyönyörű szép Márióra ketten is rávetik szemüket: Benzon Fanni, egy milliomos kalmár leánya s kit tán előbb kell vala említünk — Párkányi Lea grófnő. Márió ez utóbbit szereti örülten, vég nélkül. Lea grófnő büszke is s ismeri a betölthetetlen irt. mely közte s a névtelen kores között van s visszautasítja gögösen, büszkén ennek felajánlott szerelmét. Márió elhatározza, hogy hírt és nevet vív ki magának, de Leához nem fog többé közeledni; de azért ridegen utasítja el magától a feléje símuló Fannit. Két év telik el. Fanni gyűlöli Leát és Máriót; Márió kezd szünni szeretni Leát, Lea pedig tudatára jut olthatatlan szerelmének Márió iránt. Találkoznak s Márió nem tud ellenállni Lea szerelme tüzének; kölcsönös fogadást tesznek, hogy egymáséi lesznek, noha Márió már e pillanatban is érzi a fogadás terhét. Ez alkalommal meglátja Máriót Lea gyermektelen nagybátyja, Murányi gróf, ki oly meleg vonzódást érez az ifjú iránt, hogy fiává fogadja. Márió elért mindent; világlókútra indul s a már férjes Fannival találkozik, ki csábjaival oly hálókat von köréje, melyből menekülni nem tud. Fogva van s Leát feledi. A kötelesség intó szava haza hívja, de az esküvő előtti nap elhagyja jegyesét. Lea utána megy Párisba, fölkeresi Fannit és visszaköveteli tőle Máriót. Fanni meztelen cynismussal utasítja el. De az ajtó mögött — (óh, ez az ajtó!) mindent kihallgatott Márió s bűnbánóan tér vissza Leájához, sőt, mint az író állítja, még boldogok is lesznek.

Vázlatos és száraz előadásunk sem tudta a mesét érdekességétől egészen

megfosztani s ha hozzá képzeljük a számos és változatos epizódok sorát, a közbeszótt kalandos és romantikus helyzetek és jeleneteket, előttünk fog állni a regény, a mint azt a francia romanticismus megalkotója. S a ki regényben egy unalmas óra elűzésénél egyebet nem keres, az megelégedve fogja a könyvet lenni. De a ki ismerni akar belőle embert és társadalmat, visszatükrözve szeretne látni általa nemzeti szellemet, s a ki élvezni akarna mellette, nem ideges izgalmat s vérhullámzást, hanem üde költészetet s nyelvbéli bájt, az azt hiába fogja keresni.

Jellemei nagyon gyöngék. Elkezdve Mária és Leán, folytatva Fannin, Arthuron, Murányin egész Benzonnéig általában és egészben véve nem mondhatunk egyebet. Nem ismeri őket az író s nem ismerik ők önönmagukat. A vad, önértékes, erélyes Mária ép oly labdája az író kénye-kedvének, mint a milyen Benzonné a családnak. Hol a vadság, ha a kihűlő vagy kihűlt szíve nem tud egy pillanat csábjának ellenállni? Hol az erély, ha nem tud egy neki terhes fogadást visszautasítani? Hol az önérték, az a büszke mell-verés, hogy csak önmagának akar köszönni mindent, ha Murányitól ezeket fogad el első szóra? Oh, mennyire nem tudja Bajza Lenke, hogyan tesznek azok, kik igazán csak saját erejöknek akarnak köszönni mindent! S oh, mennyire nem ismeri saját nemét, ha azt hiszi, hogy oly nő, mint Lea, elme egy könyörögni egy oly férfit, mint Mária, egy oly nőhöz mint Fanni. Fanni még legjobban van jellemezve. Egyetlen egy érzés, szenvedély lakja szívet: a gyűlölet, s ez elég jól van rajzolva, s tán jobb is

tesz vala az író, ha mindenik személyének oly egyszerű jellemet igyekszik alapul adni. Így tán jobban sikerül neki: e komplikált jellemelek próbára teszik a legügyesebb író erejét is. És aztán élesekben kellene körvonaloznia jellemeit, jobban kidomborítani őket: oly ködösek, oly foszlányosak, szétfolyók így.

De nem folytatjuk tovább a részletezést. Magyar regényeinkben már annyira megszoktuk a «jellemtelenséget», hogy nem tudjuk, mért kívánjuk meg azt kiválóan ettől az írótól, ki nő léteire különben sem ismerhet oly mélyen embert és világot. De a minék sajnos híját tapasztaltuk: a nemzeti szellem híja az. Ha egyebet nem, de ezt meg lehet, sőt szerintem, első sorban meg is kell követelnünk. Magyar regény névre csak az tarthat igényt, mely magyaros szellemet lehel ki, magyar társadalmi élet tükré. A kolostor, a kolostori bál, Mária, Benzonné, Murányi minden, csak nem a mi társadalmunk alakjai, képei. S mily léhák, önérték nélküliek ez emberek a hazafiúi érzés tekintetében. Murányinak csak egy gondolat s elhagyja hazáját s Máriaé az első, mi eszébe ötlük, hogy Bécsbe költözik, vagy Párisban telepedik le, s Magyarországról nem is beszél más-kép, mint a mi: hideg, jeges hazánkról. És a mint Mária külsejét rajzolja az író, hogy «egyetlen nemzet határozott jellegével sem bír», ép olyan valamennyi személy belsőleg is, nem bírnak egyetlen nemzet határozott jellegével se s nem különösen a magyaréval. Lefordíthatják e regényt Európa valamennyi nyelvére — a minthogy németre már le is fordították, — a nélkül, hogy bármelyik több vagy kevesebb jogot formálhatna tulaj-

donjogához, mint a másik.... «Kozmopolita költészet!»

S a mi ellen szintén igen nagy kifogásunk van, a nyelv. Habozó, áradozó, dagályos, színtelen minden legcsekélyebb jellemzetesség nélkül. Csak az első lapról jegyeztük le: Homlokán a rezgő sugarak... összevegyültek a verejtékcseppekkel. Vagy a következő bombasztikus nonsens: Gyönyörteljes sóhajtásából csillag született. Nem kevésbé furcsa, még mindig ez egy lapon: Az ifjú bizonytalanságának vergődésében a platan érdes rügyeihez dörzsölő arcát, úgy hogy vére kibugygyant stb. A különlegességet, tán írói jellemzetességet némi excentricitásban keres az író, a minő például a mellékmondatok után pontot tevése s nagy betűvel kezdése, a mit minden lapon legalább két-háromszor zavarja az olvasó szemét vagy a sűrűn, túl-sűrűn használt *cursiv* szedés, mely figyelembresztés helyett utóbb csak kellemetlenül és unatkozóan hat.

Egyszerűség, egyszerűség mindenben és mindenütt, ez az, a mit Bajza Lenkének, de egyúttal nagyon sok regényírónak ajánlhatnánk. Mesészővésben, jellemzésben s főképp nyelvben is. Mesészővésben csapongtassa szabad szárnyakon képzelését: «Greif hinein in's nackte Menschenleben». Jellemzésben ne keressen ki angyalt és ördögöt, emberileg gyarlók vagyunk mindannyian; nemcsak a nő, az ember általában «angyal és ördög egyaránt lehet». S nyelvben végül igyekezzék mindent a maga köznapi nevével nevezni, hatása sokkal nagyobb leend. Azt értjük s elhiszszük, hogy homlokát megvilágítja a holdsugár s világánál meglátjuk verejtékcseppeit, vagy: a szúrós

HUGO VIKTOR.

(1802 — 1885.)

A FRANCIA nemzet gyászában egész Európa osztozik. Mindenki vesztes, a ki Hugo Viktorban a 19-ik század legnagyobb költőjét tisztelte; mindenki gyászol, a ki Hugo Viktorban nemcsak a nagy költőt, hanem a nagy embert is siratja. A nagy költő megmarad alkotásaiban; de az ember, a szent jószágú ember, a kinek érzületénél magasztosabbat porhüvely nem takart soha, eltűnt a földről örökre. Hugo szemei már nem méláznak az égen; Hugo szíve már nem dobog az emberiségért; Hugo már nem lélekzi be azt a levegőt, a mit vígan szívnak be nálánál ezerszer kisebb, gyarló halandók, apró férges a világnak, kik e roppant szellemóriás hült tetemeit körülállják. A buta enyészet ép úgy gyakorolta hatalmát Hugo fölött, mint a legutolsó bogár fölött, mely a rágázoló talp alatt végezi existenciáját.

Hugo Viktor 83 évet töltött a földön. Nyolczvanhárom év!

Nagy dolog még egy köznapi emberre

nézve is, a ki homályban, bizonyos szűk körben töltötte napjait, a ki csak hallója volt a világot mozgó eseményeknek, a ki csak statiszta szerepet játszott a földön, mint annyi millió és millió. Még az ilyen ember is, pusztán az által, hogy élt, mennyit mindent tapasztalt, mennyit látott, mennyit szenvedett s mennyire érdemes arra, hogy a fiatalok tisztelettel tekintsenek rá. Hát még olyan embernél, mint Hugo Viktor, mit jelent a nyolczvanhárom év! Egy ember, a ki befolyasztotta a világot, a ki izgatta és érdekelte az emberiséget folyvást, a ki forradalmat csinált az irodalomban, a ki retentő költői haragjával bélyegvasat sütött III. Napoleon homlokára, a ki magasztos száműzetésbe ment Guernsey szigetére és ott töltött 20 esztendő komor magányban, mint egy haragos sas a sziklaormokon, a ki a poroszok bombái közt tért vissza Párisba, a ki fölemelte szavát a polgári háború ellen és a ki meg merete tenni azt, hogy a commune üldözöttjeinek megnyitotta kapuját, — a ki írta a Ruy Blast es Ernánit, a «Feuilles d'Automne»-t és a «Chatiments»-t, a «Nyomorultak»-at és a «Századok legendái»-t, az «Art d'être grand père»-t és a «Pápát»!

Harmincz év is sok lenne a teremtesnek abból a nagyszerű lázából, az eseményeknek abból a hatalmas láncolatából, mely Hugo Viktor életét jelenti. Szinte képzelhetetlen, szinte megfogha-

tatlan, hogy emberi szervek nyolczvanhárom esztendőig kibírták a szellemi és testi izgatottságnak olyan mérvét, mint a milyet Hugo Viktor tapasztalt. A hosszú életkor költőnél mindig a ritkább esetek közé tartozik. Egy hosszú életű költőre esik tíz, a ki legszebb fértikorában költözött el a földről. A Rafaelék, Chattertonok, Burnsok, Byronok, Poe Edgárok, Musset-k, Petőfik, Mozartok, Bellinik stb. szomorú majoritást képeznek a világ-irodalomban. Goethe és Hugo Viktor ugyszólván izolálva állanak. És Goethe hosszú életkorára még könnyű magyarázatot találhatunk a nagy német költő szerencsés véralkatában, melyben a józan életbölcsélet klasszikus nyugalommal fékezte a fantázia csapongásait.

Goethe plasztikus tökélyében nem ég a szenvedély emésztő lángja, mely Schillert idő előtt sírba vitte. Goethe körülbástyázta magát egészséges reflexiókkal és egész élete úgy telt, hogy se a szerelem, se a poézis, sem semmiféle excepzióális lelkiállapot miatt étvágya soha el nem veszett. Pompásan érezte magát az udvar elegáns légkörében, ügyesen és szellemesen udvarolt a bájos hercegaszonyoknak és kifogástalan tapintattal élvezte a nagy urak barátságát. Ha észrevette, hogy valami kihozhatja a sodrából, neki esett tanulmányozni az ásványokat. Börnét ez az isteni Hegma dühös káromkodásra kényszerítette. A nervózus kis

rügy véresre szúrta arcát, a nélkül, hogy megérzené és így tovább.

Íróink még mindig nagyon is viselik a «modern literatura» jármát. Pedig szerintem regényírásához nem annyira erős fantázia, mint inkább éles szem s nem oly rendkívüli, soha nem hallott történetek, mint inkább emberjellemző s épen mindennapiságukkal ható történetek szükségesekek. Az igazság szemében a *Hiuság vására*-nak egy családi jelenete többet ér, mint a *Három testőr* valamennyi kalandja együttvéve, s a mi íróink még mindig többet olvassák Dumast, mint Thackerayt, Dickenst s talán többet Montepint is, mint a mi jelesünket, Kemény Zsigmondot, Beöthy Zsoltot.

SZÁNTÓ KÁLMÁN.

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF.

(Magyar Könyvesház, Kiadja Aigner Lajos, XIII. folyam 5-7. szám. Báró Eötvös József. Írta Ferenczi Zoltán.)

(Folyt.)

III.

Eötvös költészetéről szólva, nem kevésbé marad Ferenczy a jellemzés alaposabb méltatás főlészínén, mint mikor róla, mint emberről beszél. Ferenczy ismeri Eötvös minden munkáját; olvasta regényeit talán könyv nélkül is tudja és érdeklél lapozgatta a politikai brochureket, mely korokban nem egy éles tollharcznak voltak szülőkai és számtalan eszmének életet adó anyaeimlői. De nagyon keveset gondolkozott még Ferenczy azokról, a miket olvasott. Még nem kutatta értékeket; nem vizsgálta mélyen, alaposan azon körülményeket, melyek Eötvös nagy és nemes lelkében a phantasia olyan alkotásait, termették meg, mint a minőket

mi még ma is megilletődés csodálatával szoktunk lapozgatni. Még nem bonczolgatta a megismert kincsek valódi becsét a költészet fogalmainak próbakövén, hogy szólhatna valamit a költő tévedéseiről és mérlegelhetné nagyságát, akár viszonylagos, akár absolut mérték után. Látja a festményt, elemezni is tudja részleteit, de nem tekintget a részletek tömkelegébe; nem látja a vonásokat és a pontokat; mindig az egész áll előtte és ítéletét az egésznek egységes benyomása formálja.

Es ez a lényeges hiány meg van Ferenczy művében ott, hol legalaposabban tárgyal és föliansokatszentel a Karthauzinak és nem kevésbé hiányzik ott, hol csak néhány sorban ismertet egy-egy költeményt. Így például nem is jut eszébe kutatni, hogy honnan ered az a sok fájdalom, a miről a Karthausi beszél. Egy megcsalatott élet tapasztalásából szűrődik-e le?... vagy a képzelem iskolájából?... Ferenczy sok magamegyviseltségről szól csak, és azt akarja bizonyítgatni, hogy Eötvös Karthausijában önmagát írta le.

Jól van; mi ezt nem tagadjuk, és ha ez így van, még ma is kettős megnyugvásunkra szolgál tudni, hogy Gusztáv nem a társadalom bajain és nem a tapasztalással átélte fizikai vagy szellemi bajokon török meg, hanem egyénisége egy benső hiányán. Gusztáv lelki megalkotottsága oka, hogy neki csak szenvedni lehet; az életerő hiányzik belőle, mely őt képessé tenné arra, hogy szívén a legkisebb is más akkordokban rezdüljön át, mint a fájdalom akkordjain. Gusztáv beteg; de nem az élet és társadalom teszi őt azzá; Gusztáv betegnek születik. Lelki idegzetéből és szervezetéből az egészszé-

ges megélhetés legfőbb konditioja, az akarat hiányzik. Gusztáv nem tud *akarni* és csak vágyai vannak, törekvések nélkül; nem is szólva arról, hogy minő messzire maradt el tőle az erő, vágyai megvalósíthatására. Gusztáv problémája nem az értelem nagy kérdése, melynek megoldására gyakorta fel kell forgatnunk a társadalmi lét minden zugát: Gusztáv problémája — az érzelem. Benne érzelmmé olvad a történet, a tudomány, az erkölcs; az érzelem ködös világát éli benne minden gondolat. Innen a könyv talánya, mely talán az érzelem önösségének volna mondható; ez pedig mindig tétlen állapottal és édes-kesernyés hangulattal jár, melyben szenvedővé lesz minden, az erény, a bűn, az élet s végre az olvasó, midőn a négy-ötszáznyi lapra terjedő vallomásokot átlapozza.

Es ez Gusztáv krónikus szívbjaja, mely epidemikussá válik, az egész Karthausira van döntő befolyással magára a mű jellesegeire és hiányaira: mert az érzelem ritkán alakít és művészi vésője soha sincs. Reszkető kezei vannak és nem tud biztosan rajzolni. Es a szemei sem jók: distingvácziója a színek világában annyit ér, mint ítélete az igazság világában, hol nem válogatja nagyon a mértéket s néhány szemernyivel több vagy kevesebb, az nála nem nagy tényező. Az erények és a bűnök nagysága az érzelem szemüvegén keresztül vizsgálva, csodálatosan vegyülékes; mint mikor hosszas bekötés után kinyitjuk szemünket és mindennek körülöttünk szívárványszerű szegélye van és nincsen biztos határa semminek, hanem egyik tárgy a másikba gyűrődik. A Karthausi alakjai is így folynak össze egymásba. Gusztávban sok az Armandi

ember nem bírta megérteni, hogy költő hogy lehet ilyen borzadályosan nyugodt. Börne nem tudta megérteni, de Goethe hasznát vette, mert nyolczvanhárom esztendeig élt s még utolsó óráján is nagy élvezettel hajtott föl egy serleg színarany bort, épen mint a Thulei király: «Trank letzten Lebensgluth».

De Hugó Viktor épen ellentéte Goethének. A klasszikus nyugalomból semmi sincs benne, ha csak nyugalomnak nem vesszük a daczos kitartásnak azt a konzequenciáját, melylyel Hugo a számkivetés súlyát viselté. Hugo főjellemvonása a romantikus féktelenség; a teremtés nála lázas, a fantázia működése vulkanikus erupcióhoz hasonló. Műveiből a lélek roppant izgatottsága árad. Hugó Viktor echauffirozza magát minden alkalomkor. A nagy eszmék ugy hatnak rá, mint vihar a tengerre. Gondolatai, mint a szélvész habok, vad háborodással tolnak egymásra. Igaz ugyan, hogy akkor, ha elcsöndesül, végtelenül tiszta és szelíd; költészete a végtelenség óriási tükrévé válik, mint az elesitult tenger színe, mely a sugarat dudolva rengeti, mint dajka a bölcsőt. — Hugó Viktornál édesebb és magasztosabb idyllt senki sem írt a francia költők közül. E kollosszális lélekben bámulatosan megfér egymás mellett a forradalom romboló láza és az idyll andalító kelleme. Irtak-e szebbet valaha, mint a «Szent Bertalan

evangéliuma», «Madárfészek a templomban», «Cosette és Máriaus szerelme»? Ki hinné, hogy e bájos dolgokat az írta, a ki «Chatiments»-jaiban vicsorgó foggal kannibál tánczot jár III. Napoleon eleven teste fölött, — a ki Kanut király rémséges télvilági vándorlását s a «Vaterloo» tragikus részleteit eseterlta.

De akármit írt Hugó Viktor, akár drámát, akár regényt, akár lyrai verset, akár epost, akár idyllt, akár proklamációt, — a fantázia hatalmas működése előtérben állott. Erzelmei mindig izgatva vannak, mert vagy dühöng vagy sir, vagy ujjong, vagy mereng, vagy átkozza a zsarnokokat, vagy siratja a szegényeket, vagy tiltakozik a háború ellen, vagy lángoló szavakkal költegeti honfitársaiban a nemzeti érzést: érdeklődik a társadalom minden nagy kérdése iránt, érdeklé a emberiség, érdeklé a világ, érdeklé a siron túli élet. Nem zárkózik soha böles közönybe, nem tér ki soha az izgalmak elől, nem tanulmányoz ásványokat, ha érzi, hogy szíve dobogni, hevülni, lázadni kezd. Így töltött nyolczvanhárom évet!

Tizennégy éves volt, mikor Bonaparte a waterlooi csatán elvesztette világalalmát. Látta XVIII. Lajost, X. Károlyt, Lajos Fülöpöt, III. Napoleont; kegyeltje volt Chateaubriandnak, a ki «Enfant sublime»-nek nevezte és barátja Lamartinének, a kivel együtt magasztalta a köztársaságot. Eltemette nejét, eltemette

fiait, eltemette barátait, eltemette a királyokat; megérte, hogy Páris éhezett, megérte, hogy Páris utcáin porosz lovasok esörtettek végig, megérte a kommunet, megérte a Tuillériák égését, — és megérte a francia köztársaság konszolidációját. Nyolczvanhárom év alatt századokra méltó események torlódtak össze. Nyolczvanhárom év alatt egész Európa alakja megváltozott. Csak a Hugo Viktor alakja állt rendületlenül a század romjai fölött, mint földregésben összedőlt város felett az örökbe néző bérce. A modern Franciaország büszkesége leirhatatlan lehetett, hogy a századnak e rendkívüli alakját, a kiról ezredévek fogtak beszélni, szemtől szembe láthatta, szemtől szembe üdvözölhette, hogy a lelkesedés vagy a megpróbáltatás óráiban küszöbéhez vándorolhatott és hallhatta magasztos szavait, érezhette roppant szíve hevét. E rettentő ember nem létezik többé, de Hugó dicsőségét nem fenyegeti semmi, még akkor sem, ha műveit a legszigorúbb elemzés rostájára vetné egy későbbi korszak kritikája. Egyénisége egy titán egyénisége. Nem törpíthető el. Költészete bámulatot fog kelteni, míg az emberiség fogékony lesz az iránt, a mi hatalmas, nemes és magasztos.

Hugó Viktor az öröké!

ÁBRÁNYI EMIL.

jellemvonás; Armand Arthurba nyúlik át és Arthur ismét Gusztávba.

És a mint az érzelmek megölője a jellemzésnek, ép úgy elrontja az elbeszélést is. Monotonná válik és annyira nem objektív, hogy könyvekké olvasztja a sziklákat is. Áradozóvá lesz; beletéved a szavak árjába s ez viszont elsodorja a körmondatok süppedékes partjához, melyben megakad a pathos és rikító ellen-tétbe jó a pathetikussá személy tétével.

És ebben van a Karthausi nagy tévedése; stylusbeli hibáiban mintegy visszautkröződik magva pszichológiai gyengéinek. Alap gondolata elmerült a kivétel süppedékeibe! Eötvös szerencsétlen embereket akart festeni és festett izgatag, jellemtelen embereket és a hős erkölcsi gyógyulásából, nem elmállásából akart karthausist származtatni. De ő maga is fedelte érzélgő hevében, hogy őt magát is nem sentimentalis hajlamai, hanem eredeti nemessége, philosophiai gondolkodása és fárasztó munka emelték azon álláspontra, melyet könyvében kijelöl; az önösség megvetésének felhőkbe nyúló magaslatára.

És ez az egy ad őszinte vonást a könyvnek és e tekintetben igaz, a mit róla mondanak, hogy a költészetet sértené meg, a ki a Karthausi prózáját versbe szedné, pedig nincs benne egy szó költemény.

Minő lenne e könyv, ha Eötvös nem szűkölködött volna annyira a jellemrajzoló erő nélkül?!... Gyengéje ez neki mindenütt és kiérezhető politikai működéséből is, melynek első fölcillanó erét is regénybe ültette át. Hanem a paraszt-lázadás regényének is az a nagy gyengéje, hogy Eötvös phantáziája nem tudja kifejezni az egyéniséget gyökerén és a mint ezt próbálgatva, bicsaklik meg ereje ép úgy elgyengül, mikor azt az irracionális és mégis ellenállhatatlan hatalmat rajzolja, mely a tömegeket hajítja és kormányozza. Eötvös nem tudja a szenvedélyt, mint karaktert rajzolni, sem annak erőszakos egyoldalúságát, kérlelhetetlen, végletekre vivő logikáját: annál szívósabban ecseteli hajlékony, könnyen hevülő képzelme annak logikátlán oldalát, ide-oda hullámzását, az érzelmek ingatadságát; nem a szenvedélyt, hanem a szenvedélyességet. Ennek föl-föllobbanását azután nem a jellemrajzoló erejével, hanem a finom, észlelő ügyességével olvasztja együvé. Innen származik szenvedélyes jellemei egysége. Nem magukból merítik, hanem az író által nyerik. Eötvös minden jellemét bonczolva, alanyisága nyitját ő benne magában kell keresnünk. Minden egyes műve mögött maga az egész ember áll, ki alakjaival együtt érez az egyén és az emberiség mellett s egyaránt nemesen gondolkodik mindkettő fölül.

Az alakító phantázia gyöngéjét és Eötvös eszmélkedő irányát nagyon élénken feltünteti utolsó regénye, a Nővérek. Képzelme itt kevesebb színt kölcsönöz a külső viszonyoktól, mint bármelyik más munkájában; itt majd mindent magából merít. A regényben tisztán csak az a félig társadalmi, félig pszichológiai problema áll, melyet az író benne következményeivel együtt ki akar fejteni. Ez egyben következetes, ha alakjai következetlenek is; ez egyben világos, ha alakjai nehezen

érthetők is. Eötvös nem a jellemből fejt ki a problémát, hanem a problema szerint rajzolja az embert, előbb csinálja meg sorsát, aztán keresi jellemét; képzelme nem önjeléből alkot, hanem csak azt magyarázza, mihez a tervet reflexiója már megadta. Talán innen van, hogy nagyon szereti a hajlékony jellemeket, a gondolat örömeit dolgozik lágy anyagban s ha meg nem törheti a merevet, megkerül vagy elfut előle.

És nemcsak jellemével, hanem reflexióival is így vagyunk. Szépek kivétel nélkül, igazak is és tanúskodnak ama mélyre ható sympathiáról, melyvel Eötvös a lélek minden gyöngéd érzelmé, nemes gerjedelmé iránt viselkedett; de nem meglepők. Gyanítjuk őket előre és egyik sem jön váratlanul.

Azzal kapcsolatban, a mit Eötvös nagy művéről, «A XIX. század uralkodó eszméinek befolyása a társadalomra» — mond, mi sem mulaszthatjuk el, hogy egyet-mást most, mikor a mű sok napi kérdés által fontosságában újra nyert és a megindult új kiadás következtében ismét az irodalom piacára került, el ne mondjunk. Ferenczy is sokat foglalkozik e művel. Könyvének egyik legterjedelmesebb részét ennek szentelt és bár ismeri a mű minden részletét és ismeri Eötvös működését is, e művel szemben nem nagyon tartózkodó őt ama iskola egyik legkiválóbb harcosának mondani, a melyet nálunk doktrinairenek szokásnevezni.

Nem taglaljuk e fogalmat hosszasan. De mi még eddig — üdvére a magyar politikának — nem találtuk meg ama lelkes politikai iskolában sem, mely tollal is küzdött elvei mellett, azt a jellemző vonást, mely őt doktrinairenek kvalifikálná. Sem Eötvös nem volt az; sem az az iskola, mely leginkább hasonlít a doktrinairekhez s mely nálunk a centralisatio mellett küzdve, a rendszeres parlamentnek volt megalapítója.

A doktrinairenek egy hitvallása van az elv; egyetlen eszköze: a logika. A következmény hibáit nem látja, és neki csak az az jó, a mit a logika következetesnek vall. Eötvös is hitt ugyan elveiben és vas logikával bizonyított és következtetett; de nem volt soha absztrakt logikus. Álláspontjához nem kötötte az igazságot megvilágíthatatlan fanatismussal; számolt a helyzettel és a körülményekkel; megalkudott a történelemmel is és a legpraktikusabb napi politikusoktól csak az különböztette meg, hogy szerette a nagy perspektívákat, ismerte a történelmet és sohasem az egyest látta, hanem az összest, és az egész emberiséget.

Ez az oka talán, hogy pártot nem vezérelt s nem is vezérelhetett volna; az eszmék embere volt és könyvet írt annak bebizonyítására, hogy mi lesz hazájából, ha az egyén jogkörének megadjuk az állam kötelekeiben a maga jogos határait. Ezt fejtegeti és azokat a kérdéseket bonczolgatja, melyek az elv köré csoportosulnak. Nem ragaszkodik itt módszerhez. Sokat tanult e tekintetben Bacon-tól és hallgatagon nyögi Hegel jármát is és bár határozottan az inductív módszer követőjének vallja magát, válogatás nélkül van benne minden, mely az egyéniség fogalmának bizonyítására alkalmas

eszközül kínálkozik. Az egyéni szabadság elve, az ő politikai nagy hitvallásának alapja. Az állam, mint ilyen, csak mint az egyéni szabadságnak biztosítóka szerepel és ennek folytán mi természetesebb, minthogy megszorítandó a kör, melyen belül az állam autonómiáját gyakorolja. Eötvös szerint megszorítandó az állam nagy hatalmi köre és az önkormányzat elve mindenben alkalmazandó, a mi az államot, mint egészet, nem érdekli.

Az egyéni szabadság lenne tehát éltető eleme Eötvös államának, melyben megszűnnék az antagonizmus, mely ma az állam és társadalom között fönnáll. A politikai önkény elveszteni csábító erejét, az egyéni szabadságot. Eötvös úgy hiszi, hogy mindenki többre becsüli a hatalomnál. Védi is az egyén jogát úgy és annyi lelkesedéssel, mint azt maga Stuart Mill sem védte.

Eötvös nagy politikai tanulmánya, mely neki reményt és vizasztalást hozott, ma talán érdekesebb, mint volt valaha.

(Folyt. köv.)

DR. BERÉNYI PÁL.

AZ OLASZ STAGGIONE A NÉPSZÍNHÁZBAN.

III.

A HUGONOTTÁK.

LUCCA Paulina, Mierzwinsky László társaságában kedden folytatta a népszínházban vendégföllépését az olasz opera-társaság élén, s a «Hugonották» Valentine szerepében művészelete egész gazdagságát tárta föl ismét a nagy számban megjelent díszes közönség előtt. A gondosság, melyvel szerepét megalkotta s az odaadás, melylyel azt játszotta, hírnevét, mely az egész világon elismert, még tiszteltebbé s szeretetreméltóbbá tette. A harmadik fölvonásban Marcellal való jelenésében előadási képessége fénylő oldalait mutatta be; kreszcendói és dekreszcendói a zenei képzettség legmagasabb fokát jelzik shangereje is oly intenzív hatású s annyira imponáló volt, hogy nyílt jelenésben kétszeres kihívással tüntette ki a közönség. A negyedik fölvonásban a művésznő bemutatatta azt, hogy miképen kell Valentine-t játszani; az igaz és mély érzések világában otthonos művésznő, hangja melegségével s bensőségével, a játék kifejezését s megkapó drámai erejét párosította. S a mellett, hogy egész hévvel s elragadtatással játszotta szerepét, éneke is az ízlés s kifejezés jellemzetességét öltötte magára, s így a félelem, kétségbeesés s heroikus elhatározás változó érzelmskalaja minden tényezőben teljes érvényre emelkedett; szóval ének és játék a tökély magas fokán ritka összhangban találkoztott nála, s ez tette Valentine-jét hatalmassá.

Mierzwinsky (Raul) is ebben a fölvonásban fejtett ki legtöbb bravourt s a szerelmi rajongás nála éppen olyan jól sikerült, mint a hogy hangja erejével a dúló érzelmek ellenállhatlan s emésztő tüzeit interpretálta. Csak túlságos pazarlása a hanganyaggal rontja nála néha a

szép ének hatását, s lélekzervétele ismét zavarólag hatott ott, hol az ékonomiáról megfélekedve hevessége kapkodásra, el-sietésre ragadta. A tüntető tetszés a negyedik fölönásban illusztris társával egyformán megosztva illeti meg őt.

Padilla (Nevers) az izlés embere s ezzel ma is a maga részére hódította a disztingvált közönséget. Pinto (Marcel) jó iskolába járhatott, mert értelmes éneke föltűnt, csak hogy hangja fogyatkozásán ez már nem segít.

Russel k. a. (Margit) szerepében kedvesen énekelt s tetszett is, s ha a könnyedség mellé, melylyel a második fölönás-beli áriát előadta, hangja csengése is megvolna: teljes sikert arat.

A zene- és énekkar azonban messze maradtak el nemes feladatuktól; gyakran taktusokkal siettet vagy az egyik vagy a másik előre. A karmester úr hiába izzadt, nem tudott elég erélyt kifejteni a precízitás megóvása érdekében.

Es így meglehetősen szép erkölcsi sikerrel ért véget az olasz staggione szereplése a népszínházban, melynek, mint halljuk, az is egyik eredménye, hogy Mierzwinskijt az opera igazgatósága meghívta vendégszereplésre.

J.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS MŰCSARNOKA.

Negyedik közlemény.

III. terem.

Horovitz és Angeli arcképei a művészi felfogás szempontjából érdekes ellentét képeznek egymással. Az egyik életet, a másik festői szépet igyekezik elérni. Horovitz arcképe egyszerűbb technikai kivitelű, Angelié inkább bravourt árul el. Az előbbi megfigyeli az anyagoknak sajátosságát, s kifejezi azoknak milyenségét. Feltűnteti az arczbőrnek szövését, s vásznán beszámol mindazon dolgokról, melyeket az anyag és fény együttes hatásáról megfigyelt. Az utóbbi már kevésbé emeli érvényre az anyag milyenségét, s inkább mellőzi a fény rezgésének feltűntetését. Arcképeiben csupán hasonlatosságot, szép hatást, s nem egyszersmind studiumot igyekeznek adni. Ide vonatkozólag, Angeli arcképfestésének jellemzése alkalmával eszembe jut, hogy midőn egy magyar gróf a festő elé ült, ezeket mondá: Fessen egy studiumot, mely hozzá hasonló legyen. És a gróf e néhány szóval kifejezte, hogy ő oly arcképet óhajt, mely megfelelő legyen minden követelménynek. Angeli képei azonban inkább arcképek mint studiumok.

Kiállított három arcképe közül az egyik Pallavicini őrgróf tulajdonát képezi, mely egy kék bársonyba öltözött nőt ábrázol; a másik báró Springer Gusztáv tulajdona, mely szintén női alakot tüntet fel, fekete ruházatban. Mindkettő térdkép. A harmadik egy kis női mellkép, mely gróf Zichy Jenőé.

Színezésre nézve mind a három meg-egyező egymással. Ertem az általános színhatásait, melyek főleg a hús festé-

sénél feltűnik. A három fej bizonyos rendszer szerint van festve; egymástól csak a különböző kifejezések által vannak megkülönböztetve. Egyiknél sem látszik, hogy az arczbőr egyéni volna, hogy a bőrnek színe s szövete valóban az illetőnél egyéni lehetne. Mindeniknél úgynevezett sablon szín uralkodik, mely nem annyira a valónak, mint inkább preparált bőrnek felel meg; amennyiben nem ismerhetjük fel a hús, a vér, a csont s mindezeket befedő bőr színeik szerinti hatását; nem látjuk a fényt, mely minden szín anyagok felett rezeg; szóval nem láthatjuk ott, a valóságban előforduló tüneményeket, melyhez szemünk szokva van; nem látjuk azt az igazságot, melyet Horovitz is oly ékesen kifejezett. De annál inkább gyönyörködhetünk ecsetkezelésének bravourjában, biztos s finom rajzában, színeinek harmóniájában, a foltoknak ügyes felosztásában, s abban, mit művészi eleganciának nevezhetünk.

Parlaghi Vilma saját arcképe, mely a műcsarnoknak mult év őszén rendezett kiállításán volt először bemutatva, szintén e teremben látható. Ezen arcképe által lett ismertté a művészi körökben s a nagyközönség előtt. De bármily mértékben hangoztatták is annak kiváló becset, a tárgymutató mindazonáltal az idén is, mint multévben azt hirdeti róla: eladó. Igaz, hogy ez a körülmény nem tartozik a kép bírálatához, de érdekelve vagyunk az iránt, hogy egy új tehetség elismert műve miért nem lelte föl már eddig is a műpártolót? Ezt két oknak lehetne tulajdonítani. Vagy nem felel meg a mű a követelményeknek, vagy nincsen a ki áldozzon a művészet oltárára. Ezen említett lehetőségek közül azonban egyik sem föltehető; s így az okot alig indokolhatjuk helyesebben, mintha fölteszszük, hogy a művésznő arcképeiben bárki is első sorban arcképet lát, s csak másodsorban művészi képet. S épen ezen oknál fogva a megvásárlás csakis annak részéről történhetnék, ki a művésznőnek nem annyira művésze, mint inkább személye iránt bír érdekléssel. S ha Parlaghi Vilma nem önmagát, hanem studiumot fest, valószínűbb, hogy ma már nem állana a tárgymutatóban e szó: eladó.

Eltéketve attól, hogy a festett thema arckép, a kép közepén megjelenő alak ügyes beállítású, s mint világos folt is eléggé szerencsésen van felfogva. Az állás könnyed, s igen természetes; a kezek s a karok tartása is szép vonalakat ad. Öltözéke egyszínű — fehér selyem, mely a mellnek középtáján van megkötve. Baljában tartja palettjét ecsetekkel, jobbában pedig egy ruhadarabot s nem ecsetet tart, az festői fogásnak tekinthető. Az alant levő részletek felette unalmas vonalat szolgáltattak volna, sőt a felső részén levő világos folt kiterjedéséhez mérten, az alsó kedvezőtlenül keskeny marad, ha kezében azt nem tartja, s az által hullámosabbá nem teszi a körvonalat.

Színezése kellemes hatású s finom árnyalattal bír. Különösen érdekesek a ruhára itt-ott felrakott fényfoltok. Ezek már magukban véve is oly mesteri kézre vallanak, miszerint az bármely idősebb mesternek is dicséretére válna. Altalában a világos és sötét foltoknak felosztása

oly sikerülten van alkalmazva, hogy azt ily öntudatosan csak elismert s kiváló, művészi alkotó erő képes vásznára tenni. És tény az, hogy e festmény csakis az említett foltok érdekessége által kelti fel bennünk az érdeklődést, a mennyiben színei nincsenek teljes erőben; a plasztika pedig nem oly hatásos, mint azt megkivánnók.

Vastagh Györgytől ezúttal két teljes nagyságú női arckép van kiállítva. Az egyik Dr. Madarász Gyula tulajdona, a másik pedig Ő csász. és kir. fensége Mária Dorottya főhercegnő arcképe. Az előbbi képen a nő világos ruhában ül egy karosszékből, lábait egymásra téve hajlik egy kissé előre; kezében tartja a «Fővárosi Lapok»-nak egy számát. A másik képen a főhercegnő rózsaszínt játszó selyem toilettében jelenik meg, vállain szürke selyem köpenyvel.

Az arcképfestésre vonatkozólag a grófnak főtebb említett szavait Vastagh György művein épen nem találjuk érvényre emelkedni. Ő csupán arcképet fest s nem művészi képet. S épen azért, mert tudjuk, hogy czélya nem is terjed a hasonlatosság elérésénél tovább, bírálatunkban sem terjeszkedhetünk azon dolgoknak felsorolására avagy elemzésére, melyek műveinek hiányait egy valóban mesteri kéz által festett arcképpel szemben jellemzik. Eltekintve attól, hogy képeiben nincs meg a művészi chiaroscuro, a háttértől kezdve, a hús a draperia s mindennemű anyag egyformra ecsetkezeléssel, szóval ugyanazon jellemzéssel van előállítva.

Stetka Gyula által festett Dr. Wagner János egyetemi tanár arcképe gondos tanulmányra vall. Az agg tudós egy karosszékből ülve van ábrázolva, a nézővel épen szemközti helyzetben. Tekintete nyugodt s életet kifejező; arczának színe természetes, s értelmes megfigyelés alapján erőteljesen festett. Általában a művésznők e képéről elismerőleg szólhatunk.

Jendrasik Jenő arcképcsoport festménye a kiállítás leggyengébb művei közé tartozik. A kép középterét egy széken ülő nő, s egy ez előtt álló leánygyermek foglalják el. Már magában véve a beállítás is naiv, annál inkább az egész festménynek kivitele. Felette kedvezőtlen hatású a színeknek megválasztása, s azoknak felosztása. A rajz s az ecsetkezelés habozást árulnak el. Nem is említve nőruházatának naiv kivitelét, a háttérret nem tudjuk fálnak vagy felhőzetnek nézzük-e? Az egészből azt vehetjük ki, hogy e festmény a detailoknak lett áldozata, melytől a művész a megszokás miatt nem szabadulhatott.

A mult év őszén kiállított három kisebb szabású festménye teljes reményekre jogosított bennünket művésze iránt, melyet szép sikerrel mutatott be az elismeréssel adózott nagy közönségnek; azonban e most kiállított nagy arcképcsoportja azt bizonyítja, hogy felette csalódtunk. Lehet, ha az ifjú művész újra kis területű vásznat fog betölteni, szebb eredményt fog felmutatni, a mennyiben ecsetkezelésének sajátja ahhoz inkább alkalmasnak bizonyul, mint e jelenlegi nagysághoz.

(Folytatása következik).

TELEGY LÁSZLÓ,

SZÍNHÁZI HÍREK.

— GYAPJÚTCZAI MAGYAR SZÍNHÁZ. Gené Richard bécsi librettista és zeneszerző «Rosina» című operetteje volt a gyapjútczai magyar regime első zenei újdonsága, mely csütörtökön került először színre nagyszámú közönség előtt Blaha Lujza asszonynyal a czímszerepben. Az előadott mű olyan másodrendű operette, szöveg és zene tekintetében. A szöveg az eltűnésig kicsiny mese mellett igen hosszadalmas és unalmas, a zenéje szépen dolgozott munkát nyújt néhány igen csinos részlettel, érdekes, helyenként szellemes instrumentációval, de hatás nélküli számokkal, melyek egymás után peregnék le a nélkül, hogy a figyelmet egy pillanatra is intenzívebben megragadnák. A szöveg a gyöngye mesén kívül még a jó és játszható szerepek hibájában szenved, melyek közül egy sem — még a czímszerepet sem véve ki — jut színpadi becsü eclatans kifejezésre. A mese csak annyit mond, hogy Flageolet zenész (Kis Mihály) hűtlenkedik arája Rozina (Blaháné) irányában, mit ez azzal bosszúl meg, hogy Milletfleurs marquis (Zajonghi) udvarlását fogadja el. A féltékeny korzikai nő jól megkínazza csapodár vőlegényét, míg az szakácsáruhában egy orientális ballada éneklésével bűnbánásának oly őszinte jelét adja, hogy Rosina bűnbocsájtva omlik karjai közé. Rozina mint szerep Blaháné nagy tehetsége előtt egészen eltörlőd. A feladat játszó része annyira alatta állt a nagy művésznő erejének, hogy nem is hajolhatott le annak felemelése és kidolgozása czéljából. A mit Blaháné nyújtott, az kifogyhatatlan temperamentumának, csillogó kedélyének ösztönszerű ajándékai voltak, melyeket a közönség mindenkor hálásan viszonz tapsokkal. A többi szereplők sok gondot fordítottak alakításukra, habár a valódi operetteszerű játék a legtöbbre nézve még terra incognita. Kis Mihály hangja az operettere nem való. Nem elég terjedelmes és nem is hajlékony. A kellő anyaggal az első felvonásbeli igen csinos entréja sokkal nagyobb hatást keltett volna. Játéka nagyon izgága és rendetlen. Rónaszéki szerepéhez kissé vaskosan fogott, de refraines coupléját már elég vervevel és értelmes nuanceolással adta elő. Zajonghi mint volt operacénes több szabatossággal és nagyobb énektechnikával léphetne elő. A magas hangok forcirozása szánalmas tremolókat préselt ki a megkínzott torokból, a mi jele annak, hogy az énekes nem számol erejével és azt fölötté túlbecsüli. Az operette zenei sikere különben elég tisztességesnek mondható és a betanulás nagy szorgalom és gond jeleit viselte magán, a mi különösen a nehéz szövevényes karok interpretálásában nyilvánult, melyek tanítása és hatásos kivitele körül Sella karmester a nehéz feladat tekintetbe vételével igazi érdemet szerzett magának. A második felvonás csinos coupléit kár volt kardalnoknókkal énekelteni, és még nagyobb kár a bevezető strófát éppen a legrosszabb és legindiskrétebb hanggal bevezetni Erödiné által, ki foszlányos, csikorgó és csukló hanggal (bizonyára gyomorból énekel az ambíciózus kardalnoknó) valóságos rémületet vetett a

közönség közé. Ezt csak azért említjük fel, mert a nagyon is előre törő kardalnoknó a minap Angotban Amaranthe chansonjának kétségbeejtő előadásával szelid színházi skandalumot csinált volna, ha a derűség nem nyomta volna el a félreismert műélvezet fölötti méltatlankodást. Mint kezdő Göncki Mariska legcsinosabb és legtöbb hangképességgel énekelte coupléját. Nagyban zavarta a hallgatót a gyarló fordítás, melynek prozódiai része alig énekelhető a hang és időmérték teljes ignorálása miatt. A fordítónak nemcsak hogy prozodiáról fogalma sincs, általános ismeretei oly szegények, hogy a legegyszerűbb fogalmakra sem tudja a helyes kifejezést megtalálni. Ilyen irányban a mi színpadunkon nincs helye.

— A GYAPJÚTCZAI MAGYAR SZÍNHÁZNAK egyik érdekes előadása lesz Suppé «Galathéa»-ja, melyben Spányi Lenke a szegedi színtársulat primadonnája fog vendéggént fellépni a czímszerepben. Ez alkalommal Ganymedet Margó Ciliától fogjuk hallani.

— A VÁROSLIGETI SZÍNKÖR igazgatója egy chinai társulattal kötött szerződést, mely társulat érdekesnek ígérkező előadásait a jövő héten fogja megkezdeni.

— A SZINI ISKOLA házi vizsgája június 5-én és 6-án fog megtartatni, a nemzeti színház házi színpadán. A nyilvános vizsga június 16-án lesz, mely alkalomra a helyáratok tetemesen lejjebb szállítja az igazgatóság.

— A PRÁGAI SZÍNHÁZ ügye nem tapasztalt oly gyors és kedvező befejezést, mint eleinte hitték. Neumann Angelo, a kiszemelt új igazgató, dr. Waldert intendánsal nem tudott megegyezni, mivel a személyzet összeállításában nem engedtek neki kellő függetlenséget. Neumann ennek folytán az alkudozásokat abban hagyta és elutazott Prágából.

— A HÉTEN VOLT AZ AKADEMIA nagy hete, melyben a pályázatok, pályakérdések és beválasztandó tagok fölötti határozatok. Ez utóbbi meglehetősen balul ütött ki. A megholt Lónyay gróf elnök helyett Trefort Ágoston kultusz-miniszter választatott elnöké. Érdekes határozatot hozott az akadémia működési sorrendjében az által, hogy a pályázatok lejáratí határidejét szeptember végére tűzte. Ekkor nyújtandók be a maliczius Teleky-díjra befolyó pályázatok is, melyért az idén szomorújátékok versenyeznek.

— A PÁRISI ODEON-színházban ismét elő veszik Alphonse Daudet «Arlésienne» című drámáját, melyet a népszínház is elő akart a télen adni az idegen népszínművek ciklusában. A darab 1872-ben nem tetszett, de most Bizet zenéjével, mely már suite alakjában bejárta a világot, nagy sikert várnak tőle.

ZENÉSZETI HÍREK.

— A ZENE HALOTTAI AZ 1884-İK ÉVBEN. Cramolini Lajos volt ünnepelt tenorista, Darmstadt. Jean Baptiste Crest opera-komponista, Neuilly. Dasini Michele baritonista, Havanna. Delafontaine Hyppolite a Notre-Dame de Bonne-Nouvelle karmestere, Páris. Devoyod asszony énekesnő, Páris. Ernest Doré komponista, Doré

Gusztáv testvéröccse, Páris. Leon Dapré karmester, Berlin. Ehler Lajos komponista és zeneíró, Wiesbaden. Elsner F. W. híres cellista és karmester, Holyhead. Elsler Fanny a leghíresebb tánczosnők egyike, Bécs. Ersfeld Keresztély ismert hegedű-művész, London. Luigi Faleone aboista és karmester, Nápoly. Farnasi Elise híres amerikai énekesnő, Massachusetts. Filippo Fasanotti zongoraművész és komponista, Milano. Feszetics Leo gróf zeneszerző és az opera-iskola igazgatója, Budapest. Guiseppé Fontana baritonista, London. Föppel Gusztáv baritonista és kamaracénes, Dessau. Formes Vilmos, Formes Károly Tivadar testvére baritonista, New-York. Franchomme Auguste híres cellista és a párisi Conservatorium nagynevű tanára. Frascorsi Luigi orgonista, Turin. Frezzolini Erminie, egykor híres olasz énekesnő, Páris. Froberg Károly komponista, Westerwich (Svédország). Gaignard Eugénie, francia énekesnő, Buenos-Ayres. Gallmayer Jozefin, Bécs. Gatienea Henriette hegedűművésznő, Toulon. Gazzaniga Albites egykor híres olasz énekesnő. Gebauer organista és zenetheorista, Kopenhága. Dr. Gehring Ferencz zeneíró, Penzing Bécs mellett. Gordoís Hyppolyte a Port-Saint-Martin karmestere, Marseille. Gourliér Charles karmester, Páris. Grabau Frigyes a berlini zene-főiskola tanára, Grahl Gottfried zeneigazgató, Nyköpíngben (Svédország). Groschel Jakab komponista, a brooklyni conservatorium alapítója. Grubinelli baletmester, Braunschweig. Hagemann-Stoltz énekesnő, Amsterdám. Hampel János komponista, Prága. Hartung Frigyes zenész és hegedű-művész. Mehrels. Hayes Maria Ximena komponistánő. Haywood Henry híres angol hegedűművész, Wolwerhampton. Heimerdinger énekes; a dalldorfi tébolydában. Henig Oskár zongoraművész, Königsberg. Herreyes Charles cellista, Antwerpen. Holz Ferencz komponista, a pécsi székesegyház karnagya. Hullat John komponista a «Carter-Hause» orgonistája, London. Jaegher L. egyházi zeneszerző. Jossé Jean Maria opera és oratorium-szerző a Opera-Comique karnagya. Asnières (öngyilkos). Käsmayer balet-dirigens, Bécs. Konewka Johanna énektanárnő, Fankfurt. Lacombe Louis híres zeneszerző Saint-Vast-la Hougne. Lebert Zsigmond a stuttgarti conservatorium alapítója, zeneíró. Lenz M. W. Beethoven-ismertető Szt.-Pétervár. Letteurier híres librettista, Páris. De Lisle-Allen (Dina Farmer) híres zongoraművésznő (Thalberg tanítványa). Lombardelli Luciano énekes, Milano. Löwenberg Ernő, a bécsi conservatorium tanára. Lucilla Domenico opera-komponista, Róma. Luigini cellista, Luc-sur-Mer. Massé Viktor, francia opera-szerző, Páris. Merli Jean Joseph az Opera-Comique második karmestere. Metzner Camille komponista és a zenészeti lap kiadója, Nancy. Moretti Giovanni komponista, Ceglié. Mortier Arnold (Le monsieur de l'orchestre) zenekritikus Cruissy. Moscheles Klára, a híres zeneszerző nővére. Oberländer Laura híres énekesnő, Berlin. Pancerasi zenész, Róma. Leonardo Perugini énektanár, Monopoli. Pezmajer híres citeraművész, München. Piefke Gottfried a porosz 3-ik hadtest zeneigazgatója. Pover Theobaldo

organista és zongora-művész, Madrid. Prunnér Conréd kitünő hárfaművész és componista és első solo-hárfás a párisi nagy operában.

(Folytatjuk.)

~ MASSENET «Nanon» című operáját a Rosa-féle opera társulat Londonban adta elő e hó 5-én. A czimszerepet Marie Roze énekelte, a kinek Massenet egy külön jelenetet komponált. Az előadáson Massenet is jelen volt, ki Gounod és Thomas kíséretében utazott Londonba.

~ A PORTUGÁL KIRÁLY Sembrich Marcella asszonyt, a híres koloratura-énekesnőt kamara-énekesnőnek nevezte ki.

~ A LONDONI SHERIFF-TÖRVÉNYSZÉK előtt május 7-én volt Weldon Georgiának Charles Gounod ellen indított pörének végtárgyalása. Gounodot in contumaciam tizezer font sterling fizetésére ítélték becsületsértés és szerződés-szegés miatt.

~ GOUNOD «Rédemption» oratoriumát Rómában a Constanzi-színházban adták elő nagy tetszés mellett. Az előadást Sgambati dirigálta és a solikat Donadio Bianca és Oselli és Vaselli baritonista énekeltek.

~ A BRUXELLESI «Union des jeunes compositeurs belges» hangversenyén több fia-

tal zeneszerző tünt fel jeles szerzeményeik által. Ezek Agniez (Suite hegedű és zongorára), Leon Jehin (Recitativ, ária és kar «Esther» című operájából), Degreef (Suite zongorára), Hekkers (Trio zongora és vonós hangszerre) és Flon (Ecce tu...).

~ ROSSINI hamvait nemzeti adakozás útján szállítják át a florenczi Santa-Croce-templomba, az olasz nagyok pantheonjába.

~ A BÉCSI UDVARI OPERA rendezője Steiner, mint a minap jeleztük, nyugalomba lépett s helyébe Stoll Ágost hazánkia neveztetett ki.

Pallas részvénytársaság nyomdája.

Nyári lakokba.

Fagybűktészítők receptekkel

3 6 12 adagra. Vajkészítő fogas hajtókerékkel 7.50 11.50 16.50 4.50-6.50. Vajtányérok fedővel 1-5 ft. Saláta-készletek 40 kr.-3 ft. Ezer és olajbortó 2-10 ft. Sodrony ételborítók legyek ellen 40 kr.-1.80. Kenyérkosarak nádól 80 kr. Palackdugaszok 10-60 kr. Bor- és savanyuvíz-hűtők 1.6-2.75. Tartós hordócsapok 65-85 kr. Javitott hordószád az italok megromlása ellen 1 ft. Kézi palackdugaszoló 1.40. Pinczetek 3, 5, 8 üveggel 6.75-15 ft. Kerti japáni napernyők 1-3-15 ft. Ke-ti gyertyatartók 1-3 ft. Kerti székek kényelmes nádfonalak illéssel, lapokra összehajthatók, 2.70-3 ft. Játék-asztal zöld posztóval bevonva, laposra összehajtható könnyen macskával víháti árnyékba, 1 ft. Felkötő óra 5.50. Időjáró házikó alakokkal 1.50. Időjáró barát hőmérővel 1.50. Biztonsági lánc ajtókra 1.50.

Dr. Fevre párisi szodavíz-készítő gépek raktára.

Az egész ség fentartásához tiszta üdítő szodavizet nyernék könnyű bánásmóddal.

Gyermek-kösi, egyszersmind böleső 13-18 ft. Önműködő s opató üveg 1 ft. Angol foggyöngyök a fogzást elő-

Próba-megrendeléshez 850 ábrával ellátott árjegyzéket mellékel, meg nem feloldó tárgyakat visszavesz

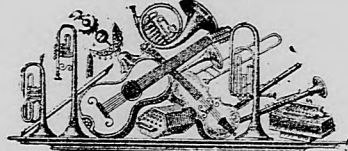
KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Dorottya-utca 1-6 sz., a „Magyar király“ szálloda átellenében.

mozdítják 3 ft. Irrigateur anyaméh-fecskendő 3 ft. A lövet-fecskendő 3 ft. Villanyozó készülék 5-10 ft. Ágybani betegeknek ércz vizelőedény 4 ft. Rugany lép-párnák 4.50-10 ft. Betegeket hordozó gurtni 5.60. Gyorsforraló 1.50-2 ft. fűk közé

Indiai hinta-ágyak fa- vagy vaslécczel készíthető 11, 14, 25 ft. Accordeon tremolo concert-harmonika trombitadisz- és magánoktatással, kik kórá nem ösmernek 7 ft. Aeolhárfá házfedélre, szél fuvasa által kellemes hangot ad 5 forint.

Mulattatásul és a test edzésére. Tornaszerek: Mászókötél 5.80. Kötélhágcsó 8 ft. Trapez rúddal 7.50. Trapez karikákkal 7.50. Gyermek hinta 5.50-9 ft. Minden ajtó közé alkalmazható erős nyújtórúd felszerelve 7 ft. Teljes tornakészlet iskolával és ábrákkal 15 ft. Athletabot súlyos, 2 ft. Bőrrel bevonva 5 ft. Léggel tölthető uszó-övek 8-10 ft. Uszó-övek parafából 7 ft. Anzol Croquet-játék 10-25 ft. Angol Lawn-Tennis játék 28-7 ft. Gummilabdák —, 20-1.50. Labda-dobó társasjáték 1.50-3 ft. pária. Toll-labdák hozzá 20 kr. drb. Karika-játék 12 pár 1.80. Botanizáló-szelence rovargyűjtővel 1.50-2 ft. Lepke-fogó háló 35-70 krig.

Uj! Amerikai Jockey, vagyis kettős fogat gyermeknek nagy örömet szerez 6 ft. Háromkerékű erős volleiped 10, 12, 14 ft. Hinta-ló 4.50-7 ft. K r i eszközök gyermekeknek ft. 1.20-3.50-ig.

Sternberg Ármin

BUDAPEST,

VI. kerület, kerepesi-út 36. szám.

Hangszer-üzlet, ütő-, vonó-, fa- és ércz-fúvó-hangszernek,

harmonika és harmonium gyári raktára.

Mindenemű ódon hangszerek a legmagasabb áron vétetnek vagy becsérletetnek és javítások elfogadtnak.

Képes árjegyzékek ingyen és bérn.

A „HARMONIA”

zongoratermében (váczi-utca 3.) alábbi bécsi zongoragyárosok gyártmányai található raktáron:

J. Heitzmann és fia

cs. kir. udvari zongoragyáros.

Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Zongorahangoló lakcíme

megtudható a „Harmonia“ zeneműkereskedésben.

F. WOLLEK

Olcsó közép minőségű tetszetős zongorák.

EHRBAR

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólérhetetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Salon Stuez, diófa

fekete

keresztműrozzott és egyszerű.

Schmidt Ferencz

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:

Rövid salon, diófaból

fekete

Árjegyzék küldetik díj nélkül.

Wessely Márton

zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett „Diminutiv“ zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2 méter. Különféle érmek.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitünő zongorákat, melyek a „Harmonia“ zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Stahl Ferencz

Kitünő zongorákat készít, melyek nagy kedveltségnek örvendenek.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezelik hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja.

HEITZMANN NANDOR

Jó minőségű tartós zongorák

Rövid salon diófaból

« « fekete

POKORNY

zongoráit ajánlja a közönség figyelmébe.

Nemecske József

— Mignon —

zongorák. Tartós kitünő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

GYÖNGYÖSY IMRE
ezelőtt ERSEK ISTVÁN

tekeasztal-
és
dákó-készítő

tekeasztal-
és
dákó-készítő

Budapesten, Kertész-útca 27. sz.
ajánlja magát kávéházi bútorzati munkák berendezésére a legolcsóbb árakon.

Az országos kiállítás

t. látogatóinak figyelmébe ajánlva Budapest legolcsóbb bevásárlási forrása

Károly-körút és király-útca sarkán

ROTHAUSER L. JÓZSEF

gyári raktára china-ezüst és alpakka tárgyakból, albumok, bronz- és bórdíszműárúk, író, utazó-eszközök és glacé-keztük, selyem és szövet-esernyők, legyezők, nyakkendők, sétabotok, francia- és angol illat- és pipere-szerek, valamint gyermekjátékok a legutányosabb áron.

Legolcsóbb nyomtatványokat szállít

AZ

ANGLO NYOMDA BUDAPEST

gránátos-utca 20, szerviták épületében.

Mi itt csak néhány nyomtatvány árát nevezzük, aránylag szint oly olcsón készítünk minden másféle nyomtatványokat.

Pr. 1000 nyomattal.	Pr. 100 nyomattal.
Kenderboríték ... frt 2.-	Negyedrétű levelek ... frt 50.-
Boríték sárga v. szürke „ 2.80	Kenderborítékok ... „ 50.-
Negyedrétű levelek ... „ 7.-	Nyolczadrétű levelek ... „ 60.-
Fuvarlevelek ... „ 5.-	Hozzá való boríték ... „ 50.-
Nyolczadrétű számlák ... „ 3.-	Nyolczadrétű lev. monogr. ... „ 80.-
Negyedrétű számlák ... „ 5.-	Hozzá való boríték ... „ 75.-
Nyolczadrétű levelek ... „ 4.-	Nyolczadrétű számlák ... „ 50.-

**1000 darab pecsétjegy 2 frttól feljebb ;
papirkereskedés kerepesi-út 16. sz. a.**

a fehér ló szálloda átellenében.

Itten kapható mindennemű papir, boríték, író-, rajzoló- és iskolaeszközök jutányos áron és legújabb dobozokban, fényüzési és gratuláció jegyek, kotillonok, lámpa-ernyők és csokorpapírok.

Vidéki megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöztetnek.
Helybeli megrendeléseknél egy levelezési lap elegendő, mire képviselőnk személyesen előszólal.

500 aranyat

fizetek annak, ki

Dr. Grensill szalicylsav-szájvíze

használata után — egy üveggel 40 kr. — még valaha fogfájást kap, vagy lehellete büzös leend. Dr. Greensill fogszépítője, mely a szájvíz után használandó, a fogakat fényes fehérré teszi. A szer ártalmatlansága biztosíttatik. Ara 40 kr. Kapható gyógyszerüzletekben, illatszerekkereskedésekben és előkelőbb fodrászoknál, Dr. Greensill Róbert, tanár Párisban.

Főraktár Budapesten: Dankovsky István-nál, V., József-tér 1. sz., Török József, VI., király-utca 12. sz., Budán: Kabakovics György-nél illatszerekkereskedés, II., fő-utca 37, a Blum-féle gőzmalom.

Első magyar verseny úri-ruha raktár

KOCH LIPÓT

Rendkívüli alkalom

kész férfi ruhákban.

Egy finom öltöny tiszta gyapjuból **16 forint.**
Legfinomabb kész férfi öltöny tiszta angol gyapjuból **26 forint.**
Finom tavaszi felöltők **16 frttól feljebb.**

Legfinomabb fiú-öltönyök nagy választékban.

KOCH LIPÓT Bécsből.

Budapesten, Kristóf-tér 3. szám I. em.

GABOS R. S.

Budapest, múzeum-körút 41. sz.

Porcellán-, üveg- és lámpa-raktár.

Porcellán evő service diszítve 12 személyre 28, 30, 36, 40, 60 frt.
Mosó-service 5, 6, 7, 8, 10 frt.
Kávé-, téa-, mocca-service 5, 6, 7, 8, 10 frt.
Majolika csemege-tányér tucatzja 3 frt.
Olajnyomatú képek és tükrök minden nagyságban, dísz választékban.
Aquariumok 1 frttól 15 frtig.

Valódi gráci aranyhalak.

Likör-service frt 1.20, 1.50, 2.-, 2.50, 4 frt
Bor- és sör- service 5, 6, 7, 8, 10, 15 frt.

Vidéki megrendelések utánvétellel pontosan teljesítenek.

Nyujtsuk a szerencsének jobbunkat!

500,000 márka főnyereményt ígér kedvező esetben a legújabb hamburgi nagy pénzsorsjáték, mely a kormány által jóváhagyott és biztosított. Emez újabb játéktervezet előnyös berendezése abban áll, hogy rövid pár hó lefolyása alatt 7 sorsolásban 100,000 sorsjegyből 50,500 nyereménynek kell bizton történnie, ezek között esetleges 500,000 b. márka, illetőleg

vannak főnyeremények	esetleges 500,000 b. márka, illetőleg
1 nyerem. á m. 300,000	3 nyerem. á m. 15,000
1 nyerem. á m. 200,000	26 nyerem. á m. 10,000
2 nyerem. á m. 100,000	56 nyerem. á m. 5,000
1 nyerem. á m. 90,000	106 nyerem. á m. 3,000
2 nyerem. á m. 80,000	253 nyerem. á m. 2,000
1 nyerem. á m. 70,000	512 nyerem. á m. 1,000
2 nyerem. á m. 60,000	818 nyerem. á m. 500
1 nyerem. á m. 50,000	3170 nyerem. á m. 145
2 nyerem. á m. 30,000	összesen 16,990 nyerem. á m. 300.
5 nyerem. á m. 20,000	200, 150, 124, 100, 94, 67, 40, 20.

Ezen nyereményekből az első osztályban 2000 sorsolatik ki 117,000 m. összegben.

Az első osztályú főnyeremény 50,000 márkára rug és a második 60,000 m., a harmadik 70,000 m., a negyedik 80,000 m., az ötödik 90,000 m., a hatodik 100,000 m., a hetedik azonban esetleg 500,000 m., 300,000 m., vagy 200,000 márkára stb. emelkedik.

A legközelebbi, a kormány által biztosított első osztályú nagy nyereményhúzás hivatalosan állapítottak meg és már **f. 6. Junius 10-én** tartatik meg, melyhez kapható még

1 egész eredeti sorsjegy csak	3:50 frt o. é.
1 fél " " "	1:75 frt o. é.
1 negyed " " "	90 kr. o. é.

Mindennemű megbízások, a pénz beküldése, postautóni fizetés, vagy az összeg utánvétele mellett a leglekülsmeretesebben teljesíttetik, mindenki az állam czímerevel ellátott eredeti sorsjegyet tőlünk saját kezébe kapja.

A megrendelésekhez a szükséges hivatalos tervezeteket ingyen mellékeltek, melyekből úgy a nyeremények beosztása az illető osztályokra, mint szintén az illető betételek is meglatathók és minden húzás után érdekelte felhívás nélkül megküldjük a hivatalos húzási lapjstromot. Kivánatra a hivatalos tervet előre megküldjük megtekintés végett bérmentve és kézzel vagyunk nem tetszés esetén a sorsjegyet az összegnek visszafizetése mellett húzás előtt visszavenni.

A kifizetések mindig tervszerűen pontosan s az állam jóállása mellett történnek.

Csoportozatunk mindig a szerencse kegyelme volt és érdekelt felelnek gyakran a legnagyobb nyereményeket fizették ki, többek között 250,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000 stb. márkával.

Egy ily, a legszolidabb alapokra fektetett vállalatnál előreláthatólag mindenütt a legelőkelőbb részvétre lehet bizton számítani s szíveskedjenek tehát már a közel húzás kedvéért is, minden megbízást mihamarabb egyenesen

Kaufmann és Simon bank- és váltó-üzleté-
nél Hamburgban

eszközölni.

U. i. Ezzel köszönetünket nyilvántjuk az eddigi ajándékozott bizalomért s kérjük a hivatalos tervezet áttekintése által a nagyzerű nyerési esélyekről meggyőződni, melyeket e sorsolások nyújthatnak.

A fentebbiek.